Työ ja turva -osasto/MH/lv 18.11.2024

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta
tyv@eduskunta.fi

HE 168/2024 vp

SAK:n lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi taloudellisesti tuetusta ammatillisen osaamisen kehittämisestä annetun lain ja koulutuksen korvaamisesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

SAK ry ei kannata hallituksen esityksen mukaista työnantajan verovähennystä koskevan koulutusvähennyksen poistamista. Perusteluina SAK esittää, että työnantajan verovähennyksen poistamisesta on tosiasiallisesti päätetty jo aiemmin valtiovarainministeriön toimesta ilman kolmikantaista valmistelua. Tämän jälkeen asia on kiiresyistä liitetty osaksi yhteistoimintalain valmistelua. Työmarkkinaosapuolilla ei ole ollut tosiasiallista mahdollisuutta vaikuttaa verovähennyksen poistamista koskevien säädösten sisältöön. SAK toteaa, että ko. verovähennysoikeus on kuitenkin voimaan tullessaan 2014 valmisteltu kolmikantaisesti. Toisin kuin perusteluissa annetaan ymmärtää, henkilöstökoulutuksen tarjoaminen työntekijöille on laskenut usean vuoden ajan ja koulutusten kestot ovat lyhentyneet. Perusteluista saa väärän kuvan todellisesta tilanteesta työpaikoilla, varsinkin kun osaamistarpeet kasvavat koko ajan työelämässä.

Lain tavoitteena on ollut edistää työntekijöiden koulutuksen ja osaamisen kehittämistä ja lisäämistä työpaikoilla. Poistettavaksi ehdotetulla verovähennysoikeudella on haluttu lisätä erityisesti työnantajien halukkuutta tarjota koulutusta tässä tarkoituksessa. Nyt esitettävää lakimuutosta on perusteltu verovähennysoikeuden vähäisellä käytöllä ja siitä työnantajille aiheutuvilla hallintokuluina tuen byrokraattisen hakuprosessin vuoksi. Lisäksi lakimuutoksella on yhteys yhteistoimintalain muutokseen, jossa pienemmät alle 50 työntekijän työyhteisöt jätetään yhteistoimintalain soveltamisalan ulkopuolelle. Tämä viimeksi mainittu lakimuutos tarkoittaa pienissä yrityksissä useita nykyisten yhteistoimintavelvoitteiden lakkaamisia, joista yksi on työyhteisön kehittämissuunnitelman laatimisvelvoite (YTL 9 §). Tämän kyseisen suunnitelman laatiminen on kuitenkin ollut tähän saakka työnantajan koulutusoikeuden verovähennysoikeuden saamisen edellytyksenä. Yhteistoimintalain hallitusohjelmassa päätetty heikentäminen on osaltaan johtanut myös tämän työnantajan verovähennysoikeuden käyttämisen hankaloitumiseen. Sen seurauksena päätetään yksioikoisesti poistaa koko verovähennysoikeus. Kumottavien pykälien perimmäinen tarkoitus parantaa työntekijöiden ja työpaikkojen osaamista ja koulutusta on unohtunut kokonaan.

SAK haluaa myös erityisesti tuoda esille, että ehdotettu verovähennyksen poistaminen on tarkoitus toteuttaa ainoastaan yksityisen puolen työnantajien osalta. Tämä on omiaan saattamaan eriarvoiseen asemaan yksityisen ja julkisen puolen työntekijät, työnantajat sekä työpaikat.

Työ ja turva -osasto 18.11.2024

Julkisella puolella vastaavan koulutuskorvauksen hakeminen on siis edelleen mahdollista lakimuutoksen jälkeenkin.

Vaihtoehtona lakimuutokselle SAK esittää, että verovähennysoikeuden poistamisen sijaan järjestelmää olisi voitu kehittää toimimaan paremmin. Koulutussuunnitelman tekeminen ei ole ollut hallinnollisesti raskasta, vaan sen pitäisi olla kaikkien asianmukaisesti toimivien yritysten perustoimintaa. Koulutusten kirjaamista ja siihen liittyvää hallinnollista työmäärää olisi ollut mahdollista keventää aidossa kolmikantaisessa valmistelussa ja sitä kautta kannustaa työnantajia huolehtimaan työntekijöidensä osaamisesta. On huomattavaa, että julkisen sektorin puolella työnantajat ovat pystyneet tätä toteuttamaan laajasti. Vähäisen käytön takia muutos ei edes tuota merkittäviä säästöjä. Valitettavasti päätös esitettävästä lakimuutoksesta oli kuitenkin etukäteen tehty kehysriihipäätöksenä valtiovarainministeriön vastuuna eikä työmarkkinaosapuolilla ollut tuolloin mahdollisuutta osallistua neuvotteluihin. Verovähennysjärjestelmän kehittämistä ja eri vaihtoehtoja olisi voitu selvittää kolmikantaisesti myös työ- ja elinkeinoministeriön työryhmässä. Nyt iso muutos viedään läpi teknisluontoisena asiana.

Lopuksi SAK lausuu, että oikeusministeriön lainsäädännön valmisteluohjeiden mukaan lainsäädäntöhankkeiden lausuntomenettelyissä tulisi noudattaa pääsääntöisesti kuuden viikon lausuntoaikaa. Menettelyllä varmistetaan, että lausuntoa antavilla tahoilla on riittävästi aikaa perehtyä lausuntoasiaan ja siitä annettavaan lausuntoon. Jälleen kerran ennen hallituksen esityksen antamista olleella lausuntokierroksella on päädytty ainoastaan kahden viikon lausuntoaikaan, mikä on kovin vähän huomioiden asian nopea valmistelu, asian laajuus ja yleinen merkitys.

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry

Mikko Heinikoski
koulutus- ja työllisyysasioiden päällikkö